

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

У міжнародній соціальній роботі в умовах надзвичайних ситуацій відбулася зміна акценту з підходу, орієнтованого на «травму», на більш інтегрований підхід, що ґрунтується на самодопомозі в громаді та понятті «резилієнс». Якщо в першому підході фахівці фокусуються на травмі, після якої потрібно відновитися, то «резилієнс відображає здатність підтримувати стабільну рівновагу» [1, р. 15], зокрема й у надзвичайних ситуаціях, завдяки своїм сильним сторонам, ресурсам та можливостям. Тобто визнано той факт, що «населення, яке зазнало впливу надзвичайних ситуацій, має власні здібності, навички, ресурси та можливості. Тому ігнорування цього і фокусування лише на нестачі чогось (наприклад, слабкі сторони, страждання, патологія) є поширеною помилкою». При цьому підхід резилієнс не виключає того, що «люди можуть переживати посттравматичний стресовий розлад чи мати інші проблеми психічного здоров'я, але робота з проблемами психічного здоров'я має відбуватися лише в рамках комплексного надання послуг. До того ж лікування тяжких розладів, включно з ПТСР, мають забезпечувати підготовлені фахівці».

Соціальні працівники можуть впроваджувати різні програми та проекти, спрямовані на вирішення життєвих проблем та підвищення благополуччя людей. У соціальній роботі реагування в надзвичайних ситуаціях відбувається водночас у межах двох основних комплексних підходів: 1) гуманітарний (Relief Approach); 2) орієнтований на розвиток (Developmental Approach) [3, р. 312]. Гуманітарний підхід пов'язаний з екстремим та невідкладним реагуванням на перших етапах надзвичайних ситуацій і стосується переважно задоволення базових потреб, захисту осіб, які зазнали впливу надзвичайних ситуацій, організації і надання їм гуманітарної допомоги тощо. Підхід, орієнтований на розвиток, стосується подальших етапів надзвичайних ситуацій і пов'язаний з розвитком людини, родини, громади, залученням ресурсів для посилення резилієнс тощо. Аналіз програм, які застосовувалися у роботі з вимушено переміщеними особами та впроваджувалися державними й недержавними організаціями різних країн світу, дає підстави виокремити з-поміж них загальні та специфічні [4, р. 27].

До загальних програм належать ті, що стосуються:

1) наявних умов (представництво інтересів, аутріч-робота, гуманітарна допомога, охорона здоров'я, покращення наявних умов життя);

2) попереднього досвіду людей (консультування при травмі, реабілітація, підтримка, соціальні та рекреаційні програми);

3) ситуації в групі (самопоміа, розвиток громад, побудова стосунків у громаді);

4) майбутніх потреб (освіта, розвиток навичок та розбудова громад, формування наступних поколінь у таборах).

До специфічних програм можна віднести ті, що стосуються: 1) сім'ї та окремих її членів (навчальні та психосоціальні програми для дітей, послуги для жінок, послуги для сімей, програми возз'єднання сімей, специфічні програми окремих країн); 2) специфічних потреб (репатріація та реінтеграція, інтеграція, права людини, орієнтація в нормативному полі) [2].

Отже, нашій державі та суспільству слід докласти всіх зусиль для забезпечення захисту, соціально-економічного та психологічного благополуччя переміщених осіб і, зрештою, їх адаптації в нові громади. При цьому, завжди слід підтримувати гідність і самовизначення переміщених осіб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Checkoway B. Six strategies of community change / B. Checkoway // Community Development Journal. – 1995. – №30 (1). – P. 2-20.

2. Displaced Persons. International Federation of Social Workers [Electronic resource]. – Access mode: <http://ifsw.org/policies/displaced-persons> (data of access: 29.03.2025).

3. Ramon Sh. Social Work, Political Conflict and Displacement. The SAGE Handbook of International Social Work / Sh. Ramon, R.A. Maglajlic. – London : SAGE, 2012. – P. 311-324.

4. Rothman J. Approaches to community intervention / J. Rothman // Strategies of community intervention. – 1995. – Vol. 5. – P. 26-63.